**Пам'ятаймо про Україну!**

# SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIII. No. 232. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, DECEMBER 5, 1996. CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 5-го ГРУДНЯ 1996 р. Ч. 232. РІК CIII.

## Працівники телевізії вимагають захисту

Київ. — Представники державних і недержавних телекомпаній обговорили на 1-му Всеукраїнському конгресі виробників телепродукції, який відбувся 1-2-го грудня, шляхи захисту українського телевізійного простору і те, як його найкраще реорганізувати, повідомила 2-го грудня УНІАР.

Голова Національної ради з питань телебачення і радіомовлення Віктор Петренко сказав у своєму виступі, що національний телепростір є під загрозою, бо недержавні телевізійні компанії часто використовують неліцензійну і низькоякісну чужоземну телепродукцію. Він висловився за об'єднання національних виробників телевізійної продукції з метою якнайефективнішого використання своїх фондів для закупу і виробництва високоякісних телепрограм.

Міністер інформації Зиновій Кулик сказав, що потрібно реформувати український телепростір. На його думку, треба визначити необхідну кількість загальнонаціональних каналів, їх „оптимальне" співвідношення з регіональними, а також статус муніципального телебачення. Він зазначив, що вирішення цих питань потребує змін у законодавстві і „розумних протекціоністських заходів у відношенні до національного виробника телепродукції".

Учасники конгресу обговорили питання координації взаємовигідного обміну відеопродукцією і новими технологіями виробництва.

Генеральний директор асоційованого товариства „Телетиждень" Андрій Гунченко запропонував створити Телевізійну Академію України, яка займалася б оцінкою якости телепродукції.

Учасники ухвалили звернення до Президента, голови Верховної Ради і депутатів, в якому наголосили на необхідності співробітництва державних і недержавних установ при формуванні і розвитку національного телевізійного простору та закликали припинити боротьбу за перерозподіл телевізійних каналів.

## *Збройні Сили України відзначають свою п'яту річницю*

Київ (УНІАР). — Тут у понеділок, 2-го грудня, в Міністерстві Оборони України відбулася пресова конференція, на якій виступив начальник Управління пропаганди генерал Григорій Темко. Він розповів про перебіг підготови до святкування п'ятої річниці Збройних сил України, яка відзначається 6-го грудня.

Однією з основних подій, за словами генерала, буде армійський фестиваль "Червона калина" з участю військових творчих колективів та українських артистів естради. В Центрі просвіти, культури і дозвілля ЗС України відкрито виставку "П'ять років на варті незалежности". Ще одну виставку, присвячену п'ятій річниці від дня створення Української армії, 1-го грудня відкрито в Музеї Збройних Сил України. На ній представлено понад 300 експонатів, які розповідають про формування, становлення і сьогоднішній стан родів і видів національного війська, миротворчу діяльність частин українських Збройних Сил, участь у програмі НАТО "Партнерство для миру" тощо.

Журналістів повідомили, що 3—5-го грудня українська військова делегація бере участь у тристоронніх українсько-британсько-польських переговорах у Лондоні з приводу розвитку співпраці між військовими відомствами трьох держав, про що досягнуто домовлень восени цього року під час зустрічі міністрів оборони України, Великобританії та Польщі.

Міністер оборони Олександер Кузьмук привітав військовослужбовців України, ветеранів війни і праці, членів Спілки Офіцерів України та Організації Солдатських Матерів з п'ятою річницею з дня утворення Збройних Сил України і висловив подяку за самовіддану службу в умовах становлення держави та економічної кризи.

## В. Гавел перейшов операцію

Прага. — У понеділок, 2-го грудня, чеський президент Вацлав Гавел був оперований на пістряка легень. У нього зоперовано злоякісний наріст на правій легені, а також усунено пів легені.

Післяопераційна прогноза для 60-річного драматурга та довголітнього дисидента, який мирним шляхом зумів у 1989 році усунути від влади комуністичний уряд Чехо-Словаччини, за словами головного хірурга д-ра Павела Паски „є доброю". Хірург також підкреслив, що три і півгодинна операція, під час якої усунено пів інчовий злоякісний наріст, була „дуже радикальною". Президент В. Гавел від раннього юнацького віку є налоговим курцем, хоч відколи став президентом старається курити менше, зокрема при зустрічах з репортерами засобів масової інформації.

Перед операцією про хворобу президента В. Гавела майже не було офіційних повідомлень, а він сам також старався применшувати небезпеку свого захворіння, щоб не створювати паніки стосовно майбуття Чехії. Речник президента Ладіслав Спачек тиждень перед операцією повідомив, що президент В. Гавел хворіє тільки на запалення легенів.

Речниця Крайового інституту пістряка в Бетесді, Мд., Кетерін Лов підкреслила, що у випадках зльокалізованого злоякісного наросту, котрий не увійшов у стадію метастази, є добрі можливості видужання.

## *У Парижі вибухла бомба*

Париж. — Сильний вибух бомби на паризькому підміському поїзді у вівторок, 3-го грудня, спричинив смерть двох осіб і важко поранив 85 інших. Вибух стався під час вечірнього руху, коли поїзди переповнені поворотцями з праці. Президент Жак Ширак назвав це „актом варварства і тероризму".

Державні власті негайно ввели антитерористичний охоронний стан, котрий був дещо зменшений після минулорічної подібної серії бомбових вибухів, жертвою яких стало вісім осіб. Атаки у 1995 році були здійснені альжирськими войовничими мусулманами, що були невдоволені підтримкою французького уряду військовому урядові Альжиру.

Покищо ніхто не взяв на себе цього терористичного акту, але прем'єр-міністер Алейн Жуппе, який прибув на місце ви-буху, сказав, що вибух було здійснено вибуховим механізмом. Поліція ствердила, що 85 осіб потерпіло з приводу цього вибуху. Свідки ствердили, що вибух стався о 6:03 год. вечора.

Цей вибух дуже приглушив звичайно життєрадісний темп французької столиці, мешканці якої психічно приготовляються до можливої нової хвилі тероризму. Тим часом уряд повідомив, що вводить негайно заходи безпеки наглої потреби, подібні до минулорічних, коли майже 14,000 військовиків і поліціянтів було змобілізовано для охорони.

## Парлямент України розглядає проєкт податкового законодавства

Київ (УНІАР). — У понеділок, 2-го грудня, комісії Верховної Ради України приступили до розгляду законопроєктів з реформування податкової системи.

Пакет цих законопроєктів підготував і надіслав у парлямент Кабінет Міністрів України. У п'ятницю, 29-го листопада, депутати Верховної Ради України отримали для вивчення копії законопроєктів, покликаних реформувати податкову політику.

На засіданні Комісії з питань соціяльно-економічного розвитку від Уряду виступив віцепрем'єр-міністер Віктор Пинзеник, який висловився за скасування податкових пільг і сказав, що без підвищення пенсійного віку не обійтися. Він закликав парляментаристів ухвалити компромісові рішення, які дали б поштовх розвиткові української економіки.

Голова парляментарної фракції соціялістів Іван Чиж висловив сумнів, що Верховна Рада протягом місяця ухвалить пакет цих документів та ще й бюджет на 1997 рік. Перш за все, І. Чиж негативно оцінює спробу Уряду пі

(Закінчення на стор. 3)

## *Відбулося відзначення Берестейської унії у Варшаві*

Варшава (Г. Т.). — В днях 12-го і 13-го листопада відбулась у Варшавському університеті велична наукова конференція, присвячена 400-літтю Берестейської унії. Організатором конференції був проф. Степан Козак, директор Катедри Україністики у Варшавському університеті. Проф. Козак є головною рушійною силою українського культурного життя в Польщі.

Конференція почалась святочною зустрічю з ректором університету, папським нунцієм в Польщі Архиєпископом Юзефом Ковальчиком, Єпископом Української Греко-Католицької Церкви в Польщі Іваном Мартиняком та представником українського амбасадора в Польщі. Доповіді виголошували як духовні, так і світські вчені, багато з яких прибуло з України. Між ними були: Борис Ґудзяк, Олег Турій, Олег Купчинський, Ярослав Ісаєвич, Орест Мацюк, Олекса Мишанич та Юрій Мицик. Науковці з Польщі були українського і польського походження. Між ними: Владика Іван Мартиняк, Болєслав Кумор, Ришард Лужни, Тереса Хинчевська-Гещель, Аліна Новіцка-Єжова, Олександра Гнатюк, Ста

(Закінчення на стор. 3)

## *М. Плав'юка нагороджено орденом „За заслуги"*

Київ. — Указом Президента Леоніда Кучми в дні 29-го листопада нагороджено відзнакою Президента України орденом „За заслуги", за особистий внесок у розвиток української державности та активну громадську та гуманітарну діяльність Миколу Плав'юка.

М. Плав'юк донедавна сповняв обов'язки Президента Української Народної Республіки в екзилі, а від 1979 року є головою Організації Українських Націоналістів.

Перебуваючи раніше на терені Канади, був там постійно активний як громадський і політичний діяч, президент Українського Національного Об'єднання Канади, заступник президента Комітету Українців Канади, генеральний секретар Світового Конгресу Вільних Українців, як також член головного пластового проводу.

Тепер М. Плав'юк постійно проживає в Києві.

## *У фашистській армії служили тисячі жидів*

Лондон. — Тисячі вояків жидівського походження служили у німецько-фашистському війську під час Другої світової війни, повідомило 2-го грудня агентства Асошіейтед Пресс, покликаючись на газету "Дейлі Телеграф".

Згідно з газетою, американський студент-аспірант знайшов датовані 1944 роком документи з військової канцелярії фашистської Німеччини, в яких ідеться про 77 „високопоставлених офіцерів змішаної жидівської раси або одружених з жидівкою".

Газета пише, що про присутність жидівських офіцерів у фашистській армії було відомо, однак реферат Браєна Рігга вказує на те, що їхню кількість було занижено.

Починаючи від 1935 року, німецький закон забороняв будь-кому, в кого хоч один з батьків був жид, ставати офіцером. Однак, згідно з повідомленням, Б. Рігг, який є аспірантом у Кеймбриджському університеті, знайшов докази того, що Адольф Гітлер проголосив 77 офіцерів аріяцями, незважаючи на те, що знав про їхнє жидівське походження.

Б. Рігг дослідив родоводи колишніх членів фашистської армії, провів інтерв'ю з 300 вояками або їхніми родичами і дослідив справи військовиків у державних архівах Німеччини.

Аспірант сказав, що у фашистській армії служили тисячі жидів і напівжидів. Однак, згідно з його дослідженням, біля 2,300 родичів майже 1,000 вояків, справи яких він вивчав, стали жертвами голокосту. Він також виявив, що сестра його прабабці з родиною померла в концтаборі в Освєнцімі. Проте дехто з його далеких кузинів воював і загинув у німецькій армії.

Викладач з Брунельського університету у Великобританії Антоні Ґліс сказав, що жиди в нацистській уніформі не боролися за Гітлера. Їм просто дали шанс вижити і їм нічого більше не залишалося робити.

## Л. Кучму висунуто на Нобелівську нагороду

Київ. — Канадський Освітній Фонд Петра Яцика номінував Президента України Леоніда Кучму на лавреата Нобелівської нагороди миру 1997 року, повідомила 3-го грудня УНІАР.

Подання у Норвезький нобелівський комітет у цій справі підписали семеро провідних діячів науки із ЗСА, Канади, Европи і Японії.

У заяві сказано, що „внесок Президента Кучми до процесу атомного роззброєння в світі та його праця задля мирного співіснування держав заслуговує на міжнародне визнання".

## *Відбудуться наради в справі допомоги Україні*

Філядельфія (М. Б-й). — Тут в суботу, 14-го грудня ц. р. в 11-ій годині перед полуднем в домі Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, при 1806 Котман вулиці, відбудуться інформаційні наради в справі координації допомоги Україні. Метою згаданих нарад є виміна думок в справі дублювання допомоги Україні.

На наради, скликані з ініціятиви Екзекутиви ЗУАДК, є запрошені представники всіх українських організацій, які в якійсь формі займаються допомогою Україні.

### ЗАТВЕРДЖЕНО СПОСТЕРЕЖНІ РАДИ ЗВ'ЯЗКУ

Київ. — Уряд, відповідно до закону про зв'язок, затвердив склад спостережних рад Українського Об'єднання Електрозв'язку та Українського Об'єднання Поштового Зв'язку.

Очолили їх відповідно перший заступник міністра зв'язку Олександер Гнелецький та заступник міністра Микола Стародуб.

# В Україні

(З інформацій УНІАР)

### ІНФОРМУЮТЬ ДИПЛОМАТІВ

КИЇВ. — Тут 30-го листопада з нагоди п'ятої річниці всеукраїнського референдуму про незалежність України в Адміністрації Президента відбулася пресова конференція для керівників дипломатичних місій, акредитованих в Україні. Голова Адміністрації Дмитро Табачник і секретар Ради національної безпеки і оборони Володимир Горбулін поінформували амбасадорів і консулів про політичну і економічну ситуацію в країні та про основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики Президента України. В. Горбулін і Д. Табачник відповіли на численні запитання дипломатів.

### ОБГОВОРЮЮТЬ ПРОБЛЕМИ ПРИВАТИЗАЦІЇ

КИЇВ. — Тут на засіданні пресового клюбу "Ринкові реформи" заступник голови Контрольної комісії з питань приватизації Геннадій Угаров розповів, що до Верховної Ради надійшов великий пакет документів з питань приватизації і власности. В них пропонується зміни до закону про приватизацію державних підприємств. Верховна Рада і Кабінет міністрів висловлюють деякі протиріччя щодо питань так званої великої приватизації, зокрема щодо термінів приватизації за сертифікати та щодо компенсації громадянам їхніх втрат в наслідок інфляції. За словами Угарова, виконавча влада не повинна брати на себе багато уповноважень, її завдання — ефективне управління державною часткою акцій, все інше має робити Фонд Державного Майна (ФДМ) за погодженням з Верховною Радою. Для другого етапу приватизації держава не має грошей, тому тут важливу ролю мають відігравати українські інвестори. Якщо цього не зробити, то контрольними пакетами акцій великих підприємств заволодіє чужинецький капітал, в тому числі тіньовий. Кабінет Міністрів пропонує приватизувати атомні, теплові та річкові електростанції. Однак у Верховній Раді обговорюється пропозиція щодо недоцільности приватизувати енергогенеруючу й енергопостачальну галузі, оскільки це приводить до збільшення цін на їхню продукцію. Основна частина пропозицій Кабінету Міністрів, за словами Угарова, це — гонитва за отриманням грошей від приватизації, але досі немає механізмів їх витрачання, тому не можна виключати можливість, що й цього разу гроші "пройдять".

### ПОЛЬСЬКІ ФІРМИ ПРОПОНУЮТЬ СВОЮ ПРОДУКЦІЮ

КИЇВ. — Тут у парку ім. Пушкіна, де розташувався виставковий центр фірми "АССО Int" влаштовано виставку "Експоль-96", на якій представлено товари, виготовлені в Польщі. Організатори виставки — Хозяйственна палата Польщі та Польсько-Українська Господарська Палата. Свої товари експонують близько 40 польських фірм, які шукають ділових партнерів в Україні. Вони експонують косметику і парфюмерію, металопрокат, вироби з дерева, меблі для дому і бюр та багато іншого.

### РЕДАКЦІЯ "ФІНАНСОВОЇ УКРАЇНИ" ПРОСИТЬ ЗАХИСТУ

КИЇВ. — Редакція газети "Фінансова Україна" звернулася до всіх засобів масової інформації з проханням захистити від знущань відоме видання, "що є одним з небагатьох незалежних засобів масової інформації, яке об'єктивно і повно висвітлює питання економічного, фінансового та політичного життя в Україні". В редакції прослуховуються телефони, за колективом стежать, а 13-го листопада оперативно-слідча група Харківського району міста Києва вилучила всі адміністративні документи редакції та всі платіжні документи. Невідомі особи телефонують додому головному редакторові й погрожують розправою. Першого заступника головного редактора Бориса Луценка 15-го листопада міліціянти схопили на вулиці, коли він ішов на працю, відвезли до відділу та обшукали його особисто і авто. Свій вчинок міліціянти пояснили анонімним телефонічним повідомленням, що в Луценка є наркотики. Б. Луценко і головний редактор не можуть навіть з'явитися додому, змушені переховуватися "від знахабнілих тіньових сил", сказано в оприлюдненому зверненні.

### З'ЇЗД ХДПУ УХВАЛИВ НОВУ ПРОГРАМУ

КИЇВ. — Тут відбувся 3-ій з'їзд Християнсько-Демократичної Партії України, очолюваної Віталієм Журавським. Участь взяли понад 500 делегатів, які представляли 15,635 членів з усіх регіонів України. З'їзд затвердив нову програму і статут партії. Голова ХДПУ В. Журавський вважає свою партію сильною, а щодо розколу, то його фактично не було, "це була просто імітація цього процесу". Свідченням міцности партії є число делегатів, що прибули на з'їзд, та й привітання, що надійшли від Президента України та від усіх канонічних конфесій. Не обійшов коментарем Журавський і недавній з'їзд ХДПУ, очолюваної Володимиром Стретовичем: "То був не з'їзд, а практично зібрання людей з вулиці, плюс 15 колишніх членів ХДПУ. Для будь-якої партії це — нормальне явище: хтось іде в актив, хтось — у пасив. Якщо б це зробили не депутати Верховної Ради, вони несли б кримінальну відповідальність. Просто склалася ситуація, коли партія почала впливати на сучасний політичний процес, і комусь захотілося цю партію привласнити".

# В АМЕРИЦІ

**ГОЛОВА РЕҐУЛЯЦІЙНОЇ ЯДЕРНОЇ** комісії Ширлі Енн Джексон у понеділок, 2-го грудня, визнала, що закриття останніми роками атомно-електричних станцій в Коннектикат та інших стейтах ЗСА, вимушені її агенцією, можна було оминути, коли б агенція вчасно завважила їхні проблеми. Крім того вона підкреслила, що комісія переходить цілковите переорганізування, після якого інспектори могтимуть швидше завважувати всякі проблеми, а керівники окремих відділів зможуть швидше вирішувати як цьому запобігти.

**У ВАШІНҐТОНІ НА ПЕРЕГОВОРАХ** З Південною Кореєю в справі нерозповсюдження ядерної зброї, котрі розпочалися минулого понеділка, 2-го грудня, Уряд президента Билла Клінтона закинув Південній Кореї, що вона будує ракети далекого засягу, а це є переступленням обабічного договору. Газета „Вашінґтон Пост" цього ж дня надрукувала вістку про те, що Південна Корея розробляє свою окрему ракетну програму, щоб протидіяти загрозі північнокорейських ракет, зокрема їхнім ракетам „Но Донг " зі засягом на віддаль 620 миль.

# У СВІТІ

**МЕШКАНЦІ МІСТА ЦЮРІХ** у Швайцарії в неділю, 1-го грудня, проголосували та схвалили урядову програму, котра дозволяє на постачання героїни наркоманам, бо це на їхню думку значно зменшує злочинність. Проти цієї 4.7 млн. дол. програми виступили консервативні з Швайцарської народної партії та змусили перевести згадані місцеві голосування, вислідом котрих були 63 відсотки за до 37 відсотків голосів проти. Прихильники згаданої програми та уряд стверджують, що дозвіл на постачання героїни наркоманам зменшив злочинність.

**У ПОНЕДІЛОК, 2-ГО ГРУДНЯ,** Европейський союз прийняв пропозицію Еспанії, котрою звертається до Куби про покращання її рекорду щодо людських прав і свободи вислову. Резолюцію прийнято одноголосно без будь-яких дискусій серед 15-ти країн-членів Европейського союзу. Цей крок був радо бачений ЗСА, котрі останнім часом мали непорозуміння з Европейським союзом в справі його економічних співпраць з Кубою. Речник Державного департаменту Ніколас Бирнс назвав це правильним кроком, який вказує, що справа людських прав на Кубі повинна бути першочерговою справою.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446
(914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

## Світла й тіні електроніки

Щораз частіше читаємо і чуємо про різні добрі та погані аспекти електроніки, що тепер вже зовсім опанувала щоденне життя майже всіх людей, як теж є всевладною у науковому світі, у бизнесі і дослівно у кожному прояві активности чи творчости.

Це всеціле панування різних родів електронічних споруд з одної сторони незвичайно облегшує передання інформацій, їх швидкість, як теж перевірку кожної діяльности, але з другої сторони може воно також діяти на шкоду, а то й доводити до злочинів.

Ось саме, коли пишемо ці рядки, вийшов наяв незвичний досі злочин, який доконали студенти престижевого Колюмбійського університету в Ню Йорку. Чотири з них використало знаменитий електронічний апарат до роблення кольорових відбиток на те, щоб виконати на ньому так прецизно 20-долярові банкноти, які їм вдалося пустити в обіг.

Отож показується, що різні засоби новітньої техніки можна уживати не тільки, щоб упростити собі працю та порозуміння, але також для злочинних вчинків.

Можливість через інтернет діставати всі інформації, які раніше треба було купити від видавця чи автора, викликує також не тільки вигоду, але й складності. Саме тому відбувається тепер у Женеві нарада, в якій беруть участь представники 160 народів, в тому видавці, дипломати і делеґати Світової організації інтелектуальної власности, щоб нараджуватися та вирішити, як далі їм усім працювати, щоб затримати авторські чи видавничі права на друковане слово, на музику і фільми. Все це, що раніше можна було передруковувати або переписувати лише за дозволом автора чи видавця, сьогодні можна без найменшого труду знайти через інтернет, і це в дуже короткому часі від появи даного твору. Зібрані в Женеві делеґати хочуть вирішити про одне авторське право на цілому світі, але чи це їм вдасться, майбутнє покаже.

Як досі, інтернет є всепанівним і охоплює щораз ширші кола звеличників в більшості із молодих віком поколінь. Як читаємо в „Ню Йорк Таймсі", лікарі вже розглядають нову недугу — відданість навичці уживати інтернет. Вони твердять на підставі живих доказів, що згубна нова навичка є так небезпечна, як наркоманство, газард чи хвороблива пажерливість, і цю нову „недугу" треба лікувати в окремих клініках.

Як приклад, подають прохання про розвід чоловіка, дружина якого так була віддана інтернетові, що сидячи при комп'ютері забувала нагодувати дітей, повезти їх до лікаря в часі хвороби чи подбати про огрівання хати. Але щоб дістати на цій підставі розвід і опіку над дітьми, цей чоловік потребує потвердження лікарів. Отож психіятричні лікарні вже тепер відкрили окремі клініки для таких „хворих" і їх лікують, як і інших психічно хворих.

Ось і маємо наслідки електроніки у практиці. Розуміється, усі можливості швидкого та точного зв'язку мають незвичайно багато також позитивних моментів і це знаємо ми найкраще в щоденній газеті, а молодь в науці та пошукуванні матеріялів.

Електроніка допомагає також у швидкому порозумінню, виключає усі неполадки поштової служби із запізненням достави листів та дає можливість порозуміватися з незнайомими, а то й з членами родини, скоро та вигідно. Чи не є приємно, коли факс пересуває вам побажання з приводу уродин чи свят від наймолодших членів родини, які послуговуються постійно комп'ютером? Чи не є добре мати вже сьогодні відповідь на важливе питання, яке поставлено комусь в Україні, а ви тут в ЗСА?

Все це ясні моменти електронічної доби, вплив якої від'ємний, але і додатній, дасться ще більше відчути у XXI столітті.

...Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки й огляди, повинні прислати до редакції „Свободи"разом з двома примірниками даного твору також і адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

**Микола Світуха**

# П'ЯТЬ РОКІВ СНД — І ЩО ДАЛІ?

В п'яту річницю підписання угоди про створення СНД (Співдружности Незалежних Держав — 8-го грудня 1991 року) і її ратифікації Верховною Радою України (12-го грудня 1991 року) зрозумілою є потреба оцінки, що саме являє собою ця установа в сучасну пору і які її перспективи. Як відомо, тодішній Президент Леонід Кравчук і речники Верховної Ради України вбачали в СНД інституцію, на форумі якої можна буде розв'язувати цілу масу складних проблем, пов'язаних з розпадом колишнього СССР, від забезпечення контролі над розташованими на різних територіях військовими структурами до вирішення проблеми справедливого поділу закордонного майна і державних фондів.

Одночасно, вже від першого дня, факт створення СНД викликав побоювання, які були висловлені депутатами державницьких фракцій в час і після ратифікації угоди і лягли в основу заяви, яку прийняла Верховна Рада України вже 20-го грудня 1991 року. В заяві висловлено застереження проти надання СНД статусу наддержавної структури зі своїми органами влади і проти використовування СНД для обмеження преґатив самостійних держав.

### Проросійська тенденція

В пізніших переговорах про положення статуту СНД речники України наполягали на виразних ствердженнях про верховенство міжнародного права в міждержавних відносинах, про непорушність існуючих кордонів і невтручання у внутрішні справи інших держав. Хоч більшість з тих принципів були віднотовані в статуті, делеґати Росії пропхали також багато потрібних їм положень, наприклад, про „зовнішні кордони" СНД, про „спільний економічний простір", про „головне командування об'єднаних збройних сил" та інші. Завдяки таким ствердженням, статут СНД, який був прийнятий в січні 1993 року, і досі не підписаний Президентом України і не ратифікований Верховною Радою.

Все ж дійсність вимагає, щоб Україна брала участь у структурах СНД, в засіданнях Ради голів держав і Ради голів урядів, де рішення приймаються на основі консенсусу. Подібно, Україна є репрезентована в інших координаційних органах СНД, як Рада міністрів закордонних справ, Рада міністрів оборони, Економічний комітет і Комісія прав людини. Але за перших чотири роки Україна підписала лише коло двох третіх з близько 600 схвалених багатосторонніх документів. Інші були надто односторонніми в користь Росії, або суперечили основним принципам суверенітету держави. Всеж Україна зобов'язалася фінансувати 14 відсотків від загальної суми витрат на діяльність органів СНД, тоді коли пайка Росії усталена на 50 відсотків, Білорусі, Казахстану і Узбекістану по п'ять, а інших країн по три відсотки. Держави Прибалтики до СНД не належать, хоч співпрацюють в деяких структурах.

Крім періодичних нарад вже згаданих структур, Росія ставить наголос на тісну співпрацю держав-членів СНД в рамках Міжпарляментарної асамблеї (МПА), сподіваючись перетворити її у наддержавний законодавчий орган, в якому депутати Росії матимуть рішальний голос. Першим кроком в тому напрямі мала бути заміна теперішніх мандатів, які належать репрезентаціям парляментів кожної держави, на систему безпосереднього вибору депутатів асамблеї СНД. Україна виступила проти таких змін в свідомості, що виборчий принцип запевнив би Росії домінантну більшість в асамблеї завдяки чисельності її населення. Така асамблея швидко стала б дублікатом колишньої Верховної Ради СССР, в якій домінували депутати росіяни — ставленники тодішнього ЦК Компартії. Керівні органи МПА, точніше її Рада (себто Президія) і секретаріят, який керує адміністраційними справами, вже тепер мають свій осідок в Ст. Петербурзі, а всі позиції і так є постійно в руках представників Ради федерації Росії.

Дотепер статус України, як асоційованого члена МПА, пояснювано тим, що асамблея служить форумом для консультації всіх держав-членів СНД, з якими Україну лучать як політичні, так і економічні інтереси. Наголошуючи цей факт, від часу створення МПА депутати лівих фракцій Верховної Ради, зокрема русофіли-комуністи, постійно наполягають на тому, щоб Україна вповні включилася в її працю. Робиться це в свідомості, що в МПА переважають інтеґраційні погляди, зокрема після підписання в кінці березня 1996 року лідерами Білорусі, Казахстану і Киргізстану угоди про інтеґрацію з Росією. На шляху інтеґрації Білорусі з Росією і справді зроблено значний крок завдяки результатам листопадового референдуму, вислід якого скріпив проросійські позиції президента Алєксандра Лукашенка.

### „Стратегічні інтереси"

Такі і подібні ініціятиви мають місце без огляду на положення статуту СНД про супремат державної суверенности чи декляративні заяви голів держав. З такої перспективи не можна забувати, що ще в березні ц. р. Державна дума Росії прийняла постанову про уневажнення Біловезьких угод поміж Росією, Україною і Білоруссю, які дали основу для заснування СНД. Недавно, а саме 16-го жовтня ц. р., ця ж російська Дума прийняла проєкт закону про припинення розподілу Чорноморської фльоти. Вслід за тим прийшла заява про втримування військових баз Росії, в Придністров'ї на кордоні України і Молдови, мовляв, для охорони „стратегічних інтересів".

Чи не найбільше надій пов'язували державні провідники України із створенням в рамках СНД Міждержавного економічного комітету (МЕК), який є підзвітний вже згаданим Раді голів держав і Раді голів урядів СНД. Комітетові надано широкі функції, включно з підготовою для схвалення проєктів міждержавних документів і забезпечено його постійно діючим апаратом на чолі з Президією. За ініціятивою МЕК мав бути створений Міждержавний банк, мали бути вирішені питання митних податків, розв'язані проблеми транспорту та багато інших. Мало чого було здійснено завдяки постійним намаганням речників Росії пропихати свої економічні інтереси, включно з вимогою вести всі міждержавні розрахунки в рублях. Всім було зрозуміло, що здійснення такого принципу відкрило б широкі можливості для центрального банку Росії впливати на фінансову політику державних банків поодиноких держав-членів СНД і дало б Росії ще більше важелів для економічного натиску.

А все ж з іншої сторони дотеперішня дійсність диктувала потребу активної ролі України в МЕК як міждержавного форуму для багатосторонніх торговельних домовлень. Факт, що держави СНД залишаються дуже важливими торговельними партнерами України, потверджує статистика кожного року. Навіть за останніх дев'ять місяців ц. р. на рахунок держав СНД припало 55 відсотків вартости експорту і 62 відсотки імпорту України. Найбільшим торговельним партнером залишається таки Росія, яка постачає 43 відсотки імпорту і купує 42 відсотки експорту України. Хоч треба признати, що зроблено значний проґрес в напрямі поширення торговельних відносин з державами цілого світу, та потрібно ще хоч з десяток років для маркантних змін в структурі зовнішньої торгівлі України.

### Форум для діялогів

Немає сумніву, що СНД не виправдав пов'язаних з його заснуванням сподівань. Але є дуже сумнівно, чи у відсутності такого форуму протягом перших п'ятьох років було б зручніше розв'язувати складні проблеми міждержавного співвідношення. Майбутній характер СНД залежить у значній мірі, поперше, від того, наскільки у вирішуванні суттєвих питань СНД українська дипломатія зуміє обстоювати позиції власних державних інтересів, замість іти шляхом наміченим в кулуарах державних структур Росії. Незаперечним є факт, що деякі з кавказьких, а то і середньоазійських держав-членів СНД бачать в Україні важливий чинник противаги домінації Росії і самі нераз виказують стійкість в обороні своїх інтересів. Принцип, за яким ключові рішення в СНД приймається спільною згодою-консенсусом, дає Україні значний важіль, який треба переконливо використовувати. Якщо СНД залишиться неефективним, але все ж форумом для діялогів, то це зрештою було б цілком природним явищем у світовій дипломатії.

Другим фактом треба уважати питання, хто і в яких умовах займе місце Боріса Єльцина як президента Росії. Вибір Зюґанова або колишнього генерала Лебедя невідмінно приспішить процес використовування структур СНД як інструмента для відновлення великодержавної Росії. У таких умовах слід буде поставити питання, чи перебування України в складі цієї установи відповідатиме її державним інтересам. Тим часом потрібно ще багато зусиль, щоб скріпити міжнародні позиції України в політичному і економічному аспектах.

**Надія Дідух**

# Василь Стефаник — володар селянських душ

## II

З коротких оповідань В. Стефаника виросли збірки. Перша збірка „Синя книжечка" — 1899 рік, потім „Камінний хрест" — 1900 рік, „Дорога" — 1901 рік, „Моє слово" — 1905 рік. Стефаника обирають членом австрійського парляменту, замість писати — він промовляв, але так само, як і своїми оповіданнями, захоплював слухачів. Промовець з нього був незвичайний. Кажуть, що народ, слухаючи його, не раз ридав. В автобіографічному нарисі „Моє слово" письменник провіщав: „Буду свій світ різьбити, як камінь. Слово своє буду гострити на кремені душі своєї..."

В. Стефаник жив і творив у національно і соціяльно тяжких обставинах, але накресливши свій життєвий шлях в нарисі „Дорога", обіцяв собі ніколи з нього не сходити, бо „любив свою дорогу. У днину вона була безконечна, як промінь сонця, а в ночі над нею звізди ночували, земля цвіла квітами, сміялась до нього. Він їх рвав і затикав у свій буйний волос. Кожна квітка кидала йому одну перлу під ноги". А потім він „спіткав людей" і почав читати на їх лицях „пісню болю". Далі дорога його стає все важчою і врешті він з розпукою звертається до Бога: „Боже, Ти подаруй мені решту моєї дороги, бо я не годен вже йти!" Найістотнішим у становленні В. Стефаника як письменника було його незвичайне почуття драматизму, яке злилося з його ліризмом. Євген Онацький назвав В. Стефаника „дорогоцінним самоцвітом в скарбниці української літератури". В. Стефаник перейшов до живої народної мови, бо зріс в атмосфері покутських говірок, викохався в них і пересяк ними, тому так природно передав оте кольоритне мовне середовище.

Недаремно відомий літературний критик Михайло Мочульський писав, що „на літературному обрії спалахують чудові сяючі зірки — однією з них є Василь Стефаник". Твори Стефаника своєю літературною вартістю викликали захоплення і за межами України, їх охоче перекладали, представляючи автора як незрівнянного майстра новелі, письменника, яким гордився б кожен народ.

В. Стефаник був людиною свого часу, своєї доби, до якої ми й повинні підходити з мірилом історичної правди. Це мірило дозволяє нам зберігати почуття шани до наших попередників. Творчого духа не можна зміряти метром, а тільки глибиною його впливу на людські душі. Письменник Богдан Лепкий, виступаючи зі спогадами про свого приятеля і товариша з молодечих літ на „Вечорі творів Василя Стефаника" у Кракові 7-го листопада 1937 року, говорив: „Багато часу мине і люди не скажуть про Стефаника усього, що треба знати. А про його твори краще не говорити, а читати їх. Але уважно і з таким співчуттям до людської недолі, з яким він їх писав. Переповідати ці твори — пусте! Вони могли бути висловлені лиш раз — так, як це зробив Стефаник. І такою мовою, говором його рідного села. Вони не сипані щедрою і легкою рукою, лиш виривані з душі силоміць, серед великого болю, — вони писані коштом здоров'я і життя. Їх треба слухати не лиш з увагою, але й зі святою пошаною".

Тяжко щось додати до слів Б. Лепкого. 7-го грудня 1936 року перестало битися змучене серце Василя Стефаника. Недивлячись на холодний зимовий день, на похорон прибули його друзі і шанувальники з усіх кутків Галичини, щоб вшанувати пам'ять великого майстра слова. Поховано його на вершку високої могили у рідному селі Русові (Снятинщина). До кінця свого життя він був для односельчан дорадником-депутатом. Дім його став літературно-меморіяльним музеєм, а вдячні земляки спорудили йому посеред села пам'ятник — вірному синові української землі.

*З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ*

## *Десята стаття Конституції у практиці*

Редакційна стаття під таким заголовком („Свобода" ч. 218) спонукує мене висловити декілька зауважень чи міркувань на цю тему, тим більше, що питання української мови в Україні (у різних аспектах) для нас не нове. Саме на сторінках „Свободи" ми присвятили цій болючій справі чи не десяток статтей, а їх підсумком можна вважати мою більшу статтю „Драма української мови в Україні", поміщену в „Альманаху" УНС за 1996 рік.

Відверто кажучи, ця драма, у дещо зміненому варіянті, триває й досі... а десята стаття Конституції України зовсім не обмежує у широкому мововжитку користування іншою, в данім випадку російською мовою.

У першому параграфі десятої статті Конституції читаємо: „Державною мовою в Україні є українська мова". Це значить, що у всіх державних установах України і у всіх видах її внутрішньої чи зовнішньомовної діяльности, українська мова, як державна, є зобов'язуюча для усіх громадян, без уваги на їхнє етнічне походження. І цей перший параграф є для нас аксіомою, є правдою, якої не треба доводити.

Але коли поглянемо на третій параграф десятої статті, то там прочитаємо таке: „В Україні ґарантується вільний розвиток, використання і захист російської і інших мов національних меншин України". Цей параграф, на мою думку, підриває вагомість першого параграфу, бо широко відкриває двері для вільного користування і розвитку й без того упривілейованої російської мови, яка і без конституційних привілеїв розливається неначе повінь по всій Україні, а боротись з цим доволі важко. І важко зрозуміти, коли, як зачуваємо, десятки тисяч державних урядовців на місцях своєї праці „урядують" в українській державній мові, а закінчивши своє урядове діло, повертаються в розмовах до російської. Ба, що більше, навіть не заважають всякі обіжники, інформації тощо видавати в російській мові. Повертаються до імперської мови, що сотнями років була націлена на елімінацію української мови, якій загрожувало цілковите небуття. Сотні праць і студій написано на цю тему, і вона у зміст наших міркувань не входить. Нас цікавить щось інше.

Нас цікавить оця своєрідна дихотомія в трактуванні української мови як державної. Вона має своє джерело в довгих і затяжних „боях" на арені Верховної Ради в час, коли оформлялась Конституція. Пригадуємо теж, що тому два роки Президент Леонід Кучма націлявся визнати російську мову як другу державну. Цей плян внаслідок широкозвучного протесту патріотичних кіл України і встрявання представників науки, провалився, а ціною, яку прийшось заплатити за визнання української мови як єдинодержавної мови України, став саме третій параграф. У ньому російську мову визнано упривілейованою, як другу найближчу до української, та забезпечено їй усі права дальшого розвитку... Радіти, отже, першим параграфом десятої статті — замало. Нам треба на кожному кроці опротестовувати бездіяльність Уряду, який толерує чи іґнорує порушення закону про державну мову, а коли йдеться про позаурядове користування таки нашими „земляками" російською мовою, то тут уже вирисовується зовсім інша перспектива. Тут уже перед українською школою, перед широкими колами української патріотичної інтеліґенції, праси, радіо — крайня потреба розгорнути на десяток років розраховану акцію масового перевиховання „хахлів" у справжніх українців. Це місія національної України на порозі XXI століття.

**Мирослав Семчишин**
Чикаґо, Ілл.

## *Ще в справі 13-ох „поляків", проголошених блаженними*

Розумію огірчення Євгена Іванкова (його лист „Крадіж душ" у „Свободі" з 7-го листопада ц. р.), якому дає він вияв із-за недавнього проголошення блаженними Папою Іваном Павлом II 13-ох нібито „поляків", мучеників Католицької Церкви східнього обряду, за їхню вірність Римові.

Пишу в лапках „поляків", бо, не маючи цієї інформації в ориґіналі так, як подав це тоді Ватикан світовій пресі, не знаю, звідки вийшла неправильна інтерпретація цієї події. Я читав про це в балтиморському щоденнику „Сан" ще 7-го жовтня ц. р. Звітуючи за пресовими аґентствами, ця газета писала: "Those beatified included 13 martyrs from the pontiff's homeland of Poland". У мене тоді була зродилася подібна реакція. В листі до „Сан" (13-го жовтня) я вияснив, що це були одні з численних мучеників УКЦ з Холмщини і Підляшшя, українських земель, які сьогодні знаходяться під Польщею. Редакція „Сан" не лише помістила цього листа, але ще і доповнила його інформаціями про сучасний стан нашої Церкви, за якими вона телефонувала до мене.

Є. Іванків має рацію, що конечно спростовувати неправильні інформації про нас. Не знаю, чи наші церковні власті, зокрема Канцелярія Верховного Архиєпископа у Львові, зробили щось в тій справі? Їхнє вияснення про тих 13 мучеників напевно було б мало позитивний вплив на гіркі почування, що нуртують серед наших людей.

**Володимир Сушко**
Балтимор, Мд.

**Віра Білик**

## *Ще сніги не лягли...*

*Звідкіль цей сад на перехресті снів?*
О. Пахльовська

*Календарна зиме іще тільки-но, тільки почалась,*
*Ще сніги не лягли, ще усе — як було восени.*
*Лише зрідка відчуєш ти подих вогкий за плечами*
*І, накинувши шаль із туману, відходиш у сни...*

*Тобі мариться сад у солодких димах меланхолій —*
*Ну такий, як бувають у липні чи серпні сади, —*
*Як по листі б'є дощ, наче грає чарівний Бетовен,*
*І у нотах-краплинах свої залишає сліди.*

*А при заході дня, коли сутінки стомлено впали,*
*Тьмяно світять з пітьми стиглих яблук вогкі ліхтарі...*
*І прокинувшись вранці, ти не відчуваєш реалій,*
*Тільки чуєш розпачливі скрики ворон угорі.*

## *Відзначення...*

(Закінчення зі стор. 1)

ніслав Степень, Антоні Міроновіч, Василь Назарук, Олександер Барчевський, Міру́слава Папєжинська-Турек, Ганна Дилагова, Вітольд Колбук, Ришард Торжецький, Вацлав Гринєвіч та Степан Козак. Між доповідачами були ще Надія Непорозня з Вільнюса і Тарас Гунчак з ЗСА.

Тематично конференція виявила багато складностей, пов'язаних з ґенезою Берестейської унії, не тільки релігійного, але також особистого та політичного характеру. Другою центральною темою конференції був вплив унійної боротьби на культурний та національний розвиток України. Найцікавішу доповідь на цю тему виголосила М . Папєжинська-Турек.

Ця добре підготована конференція була дуже успішною. Організатор конференції вміло пов'язав урочистість з наукою. Роздумами над Берестейською унією закінчив конференцію голова Польської Католицької Церкви Кардинал Юзеф Ґлемп.

Варто додати, що проф. Козак використо-вує матеріяли з конфе-ренцій, які він організовує у виданнях п. з. „Варшавські українознавчі записки". Третій том цього видання (з 1996 року) присвячений Симонові Петлюрі та українсько-польським відносинам.

**ПРЕЗИДЕНТ БОРІС ЄЛЬЦИН** наклав своє вето на законопроєкт російського парляменту, схваленого минулої п'ятниці, 29-го листопада, в якому говориться, що Чорноморська фльота є виключною власністю Росії. Таке рішення російського парляменту могло б стати на перешкоді договору Росії з Україною про розподіл Чорноморської фльоти між обидвома країнами. Речник російського президента Сергій Ястржембський заявив, що Б. Єльцин уважає цей законопроєкт неправильним із багатьох причин. Верховна Рада України минулого місяця попередила, що коли законопроєкт російського парляменту буде узаконено, то Україна відворить російську фльоту зі своєї території.

### УКРАЇНСЬКИЙ ДОСЛІДНИЙ І ДОКУМЕНТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
### Українського Інституту Америки

Від імени УДДЦ маю честь знову подякувати Вам дорогі жертводавці за Вашу допомогу нашому Центрові.

В цьому році, як і кожного року, американські дослідники користувалися нашими матеріялами. Одначе ділянки їхнього зацікавлення дещо змінилися і ми, згідно з їхніми потребами, почали організовувати нову спеціяльну колекцію матеріялів. Колекція включає мистецтво і науку, а також політичний портрет України.

Для цієї збірки ми виписуємо газети з України, збираємо журнали про економіку України, документи про діяльність науковців і митців, статті українських філософів і політологів і інше.

Цього року, наприклад, зібрали документи про відомого у Франції і ЗСА українського мистця, Федора Рожанковського. В цьому допомогла його родичка Уляна Старосольська, а також професор Коннектикатського університету, Поллі Еллен, яка пише про нього книжку. За це їм сердечна подяка.

Влітку нас відвідав доктор Олександер Коновець, голова Комісії НТШ з історії науки і техніки, професор Київського університету, взяв у нас копії документів колишнього наукового співробітника Колюмбійського університету в ділянці ядерної фізики і професора Сіті Колледж, доктора Михайла Несіна і просив нас продовжувати збирати матеріяли про науковців включно з тими, які стали знаними в американському світі, але чомусь мало відомими в організованому українському житті на еміграції.

УДДЦ також збирає документи про життя і діяльність українських мистців, які організовують виставки в УІА, а також концерти (Музика в Інституті).

Ми здобули збірку документів про голод 1946-47рр. від Історичного Інституту Національної Академії Наук (НАН) України. В цьому році випадає 50-ліття голодомору. На базі документів ми написали статтю про цей голод і послали до „Свободи" і пізніше до „Нових днів". Обидва часописи її надрукували.

На початку цього року відбулася в Колюмбійському університеті конференція присвячена 10-літтю Чорнобильської катастрофи. Ми були присутніми на конференції і дістали цінні спогади В. Склярова, міністра енергетики і електрофікації України. Скляров був там 5 днів і приймав участь в ліквідації аварії.

В-во „Літопис УПА" прислало нам І том нової серії „Літопису УПА". Першу серію продовжують видавати, вона призначена для діяспори, нова серія для людей України. Ми вдячні видавництву за те, що вони нам реґулярно присилають свої видання.

„Ось тут я стою серед інших мені подібних, встиг уже дістати чимало синців й стусанів, зі мною покищо мало хто рахується. Але я буду аналізувати свої вчинки і дії сусідів і визначу в чому мої головні переваги. Вони є обов'язково, завдяки їм я тримаюсь на ногах і маю надаію на кращі часи. Я мушу ці переваги вивчити і подбати про належний їх захист".

*„СПРАВА ЧЕСТІ"*
**Максим Розумний,**
київський філософ і політолог.

Віримо, що ви, як і в минулому, допоможете нам. Хоч знаємо, що вам це не легко, ще раз сердечно дякуємо за вашу жертвенність і рівночасно бажаємо вам веселих Свят та Щасливого Нового Року!

**Олена Несіна,**
Екзекутивний директор УДДЦ.

Пожертви звільнені від податку.
Чеки виписувати на: Ukrainian Research and Documentation Center

Наша адреса:
**Ukrainian Research and Documentation Center of the Ukrainian Institute of America**
**2E 79th St., New York, NY 10021**
**Телефон: (212) 288-2917**

# Світовий конґрес СУМ

У неділю, 10-го листопада ц. р., в Українському Культурному Центрі в Торонто відбувся XV Світовий конґрес СУМ в 50-ту річницю оформлення СУМ в діяспорі. Конґрес відзначив основоположників СУМ з 1946 року в Авґсбурзі та обрав Віру Гайдамаху з України головою Світової управи в складі: заступники — Євген Чолій (Канада), Аскольд Лозинський (ЗСА), генеральний секретар — Ігор Симчич (Україна), касир — Володимир Шляхетко (Великобританія), голова Світової виховної ради — Надя Татарин (Канада); Світова контрольна комісія — голова Євген Гановський (ЗСА), Володимир Карпинець (Великобританія), Катерина Фіялко (Україна) — члени; Микола Заверуха (Канада), Богдан Гаргай (ЗСА), заступники членів; Світовий товариський суд: голова — Зенон Коваль (Бельгія), члени — Степан Романів (Австралія), Ігор Деркач (Україна), заступники членів — Орест Козіцький (ЗСА) та Ліда Нарожняк (Канада).

Осідок СУМ перенесено з Канади в Европу. В конґресі взяли участь представники-делеґати з України, Канади, ЗСА, Арґентини, Австралії, Німеччини, Великобританії, Бельгії; розглянуто основні проблеми виховної праці як в Україні, так і в діяспорі. Основним рішенням конґресу, окрім обрання нової Світової управи, було посилити діяльність СУМ в Україні.

Світовий конґрес СУМ також розглянув питання виховання англомовної молоді, поширення діяльности СУМ на теренах діяспори, питання ідейного виховання молоді в площині сумівського ідеалу Бога і Батьківщини та інші практичні, як і концепційні питання. Окремою точкою було розвинення діяльности СУМ в Україні, яку представляли голова КУ СУМ в Україні І. Симчич і його заступник Мирослав Солдат. У своїх виступах вони вказали на основні здобутки і труднощі у діяльності СУМ в Україні, а також можливості оформлення клітин СУМ в Російській Федерації, зокрема у Тюменській області, звідки проявилася ініціятива оформити осередок СУМ.

Учасники конґресу оваційно прийняли у членство СУМ Крайову управу в Україні, згідно з рішенням пленуму з 10-го лютого 1996 року, символізуючи новий етап діяльности СУМ — вже не тільки діяспорної організації, а світової.

Окремо на спільній вечері з представниками Світового Конґресу Українців, Організацій Українського Державницького Фронту та громадою міста Торонто відзначено основоположників СУМ ще з 1946 року в Авґсбурзі. Між писемними привітами ми відчитано привітання від Президента України Леоніда Кучми та голови Проводу ОУН Слави Стецько. Головну доповідь на спільній вечері виголосив президент УККА, колишній голова СУМ в ЗСА А. Лозинський. Усні привіти зложили д-р Василь Верига від СКУ, Володимир Мазур від ОУДФ та адв. Олег Романів від КУК.

Між головними точками конґресу було звідомлення уступаючого голови СУМ, Євгена Чолія, який представив інформативний і аналітичний звіт з діяльности СУМ за останню каденцію тобто п'ять років. Звіт яскраво представив світло і тіні розвитку виховної праці з молоддю в діяспорі і в Україні. Накреслено також завдання, які стоять перед СУМ в майбутньому, зокрема, розгорнувши діяльність на рідних землях.

Конґрес окремо відзначив осіб за довголітню працю. Найвищим відзначенням Дружинника-Витязя відзначено невтомного діяча СУМ Є. Гановського. Четвертим ступенем виховника та суспільника нагороджено осіб: виховника — Є. Чолія з Канади, Осипа Рожку, Ігоря Мірчука та Христину Мороз із ЗСА, Левка Вілича з Німеччини; суспільника — Миколу Заверуху, Мирона Коцура і Бенедикта Лісовського з Канади та Марію П'ятку з ЗСА.

Конґресом керувала Президія на чолі з Маркіяном Швецом від 8-го до 10-го листопада ц. р.

**У ПОНЕДІЛОК, 3-ГО ГРУДНЯ,** у Білому Домі відбулася окрема святкова церемонія вручення Конґресової медалі космічної слави, д-р Шеннон Люсід. Медалю американському астронавтові, котра перебула найдовше в космосі, бо аж 188 днів, вручив президент Билл Клінтон у присутності найближчої її родини та друзів-астронавтів і урядових чинників. Присутнім на церемонії був також підполковник Карл Волц, астронавт, який був одним із членів залоги космічної ракети „Атлантіс", котра 27-го вересня привезла д-р Ш. Люсід на землю.

## Парлямент...

(Закінчення зі стор. 1)

няти на один рік пенсійний вік та скоротити соціяльні програми.

Міністер промисловости України Валерій Мазур запропонував нову податкову систему не поширювати на все народне господарство, а спочатку провести експеримент в одному з реґіонов, наприклад, на Дніпропетровщині.

Член фракції "Незалежні" Валентин Симоненко назвав закладені в законодавчих актах принципи "революційними і неприйнятними".

Державний міністер України з питань паливно-енерґетичного комплексу Анатолій Мінченко запевнив присутніх, що від впровадження нового податкового закону ніяких революційних змін не буде. Ці законопроєкти спрямовано на вихід української економіки з кризи. Мінченко закликав членів Комісії внести свої пропозиції й ухвалити їх у пакеті з бюджетом на 1997 рік. Було висловлено безліч інших поглядів і пропозицій.

На завершення дискусії, голова Комісії Валерій Череп зазначив, що парляментаристи не проголосують за повне скасуваснння пільг, проте дискусія була дуже цікава і плідна. Всебічно обговорено ідеологію нового податкового законодавства, підходи і механізми здійснення реформ. Та оскільки проєкти Уряд готував протягом шістьох місяців, то за дві години не можна дати їм однозначну оцінку. Комісія не шукає конфронтації, а шукає компромісу, щоб, з одного боку, зрушити українське виробництво, а з іншого — захистити права людини, тому праця над пакетом документів продовжиться в наступні дні.



# Цікаве про українців




У журналі „Топікал Тайм" тематичної філятелістики американської асоціяції за листопад-грудень 1996 року появилася цікава стаття авторства Андрія Д. Сольчаника про українських олімпійських чемпіонів, зображених на поштових марках інших країн.







Стаття цікава не тільки тим, що в ній автор подає всі країни, де появилися поштові марки зі зображеннями українських олімпійських чемпіонів, але ще й тим, що А. Сольчаник на початку дає вияснення, чому саме досі світ нічого не чув про цих українських чемпіонів.

Крім того стаття прикрашена ілюстраціями десятьох марок на котрих



зображені, Ляриса Латиніна, Поліна Астахова, Віктор Чукарін, Борис Шаглін, Анатолій Боднарчук, Валерій Борзов, Юрій Седих, Володимир Морозов, Віктор Сідяк, і Віктор Петренко. Згадується в статті також і про інших українських олімпійських першунів з короткими біографічними даними про кожного.

Стаття цікава і виповнена інформаціями не тільки для чужих читачів, але також і для українців. Також обкладинка згаданого журналу є прикрашена одною із марок Монголії де зображений український олімпійський чемпіон Борис Шахлін.

# 50-річчя хору ім. Олександра Кошиця

В жовтні цього року український Вінніпеґ урочисто відзначив 50-річчя хору ім. Олександра Кошиця. Наше місто є колискою цього відомого і славного на цілу Канаду хору. Бо ж саме у Вінніпезі 50 років тому з ініціятиви кількох ентузіястів української пісні був заснований хор молоді під назвою МУН — хор Молодих Українських Націоналістів, перейменований пізніше на хор МУНО — хор Молоді Українського Національного Об'єднання, а ще пізніше на хор ім. О. Кошиця.

Це не випадково. Адже великий український диriґент і музикознавець Олександер Кошиць останніх чотири роки свого життя щоліта проводив у Вінніпезі, навчаючи українську молодь історії української музики та хорового співу. Тут він помер і похований разом з дружиною, Тетяною Кошиць, яка ще довгі роки по його смерті продовжувала його справу. Це подружжя залишило глибокий слід у подальшому житті численної і динамічної української громади Вінніпеґу. Цикл його викладів на вищих літніх курсах, влаштованих для нього музикознавцем Павлом Маценком, завжди завершувався величним концертом хору під дириґуванням самого Кошиця.

І лекції Кошиця, і ці концерти залишалися ще довго в пам'яті молоді і після його смерти в 1944 році. Саме вони й мали вирішальний вплив на становлення молодіжного хору. Першим дириґентом хору була Галина Хам. Тоді це була жменька учасників — 25 ентузіястів української пісні. І, мабуть, нікому з них не спадало на думку, що хор розростеться, виросте духовно і технічно, дочекається незалежности України і буде нагороджений найвищою нагородою України — Державною премією ім. Тараса Шевченка.

В 1951 році дириґентом хору став Володимир Климків, який керує ним по нині. Ці чотири особи — Олександер і Тетяна Кошиць, Павло Маценко і Володимир Климків — відіграли видатну ролю в історії хору, який на сьогодні вважається чи не найкращим хором української діяспори.

Тому саме цим людям, троє з яких уже давно відійшли з цього світу, присвячено під час святкувань велику увагу. В Осередку Української Культури і Освіти відкрито велику виставку документів, фотографій і різних пам'ятних речей, пов'язаних з життям і діяльністю цих людей. Відомий скульптор Молодожанин створив барельєф, на якому зображено Олександра та Тетяну Кошиців, Павла Маценка і Володимира Климкова. Створено також документальний відеофільм, що висвітлює історію хору. 12 жовтня на цвинтарі Глен Іден, де поховану Олександра і Тетяну Кошиців, Павла Маценка та багатьох колишніх учасників хору, відслужено величну і багатолюдну Панахиду. Того ж дня учечері відбувся великий бенкет з участю мера міста та інших представників Манітобського уряду.

Однак найголовнішою подією у всьому циклі святкувань був великий концерт хору, що відбувся в неділю, 13-го жовтня. Репертуар був надзвичайно широкого діяпазону: тут була і українська духовна клясика — твори Дилецького та Бортнянського, і твори пізнішого періоду — композитори Стеценко, Леотович, і музика сучасних українських композиторів таких як Станкович чи Кікта, і, звичайно ж, українська народна пісня. Хор виступав у різних своїх варіянтах: спочатку як мішаний, потім лише як хор жінок; пізніше співав чоловічий хор під дириґуванням Василя Соломона. Танцювальний ансамбль „Орлан" виконував веснянки під спів хору. Відрадним явищем було те, що в концерті брав участь хор дітей віком десь від п'яти до десяти років — переважно діти й онуки самих хористів. Дириґувала ним Корін Костинюк-Віллебрун. Це сприймалося як естафета поколінь, як майбутнє поповнення хору і запорука того, що хор ім. Кошиця іде в майбутнє.

Давно у Вінніпезі був концерт місцевих талантів такого високого рівня. Слід зауважити, що окрім Володимира Климкова та Василя Соломона, в концерті брали участь два славних дириґенти: запрошений гість з України — Анатолій Авдієвський, головний дириґент хору ім. Верьовки і голова Всеукраїнської Музичної Спілки України; Лаврентій Івашко, колишній учасник хору ім. Кошиця, а тепер викладач хорового співу в Оттавському Університеті і дириґент престижевого хорового колективу Кантата Сінгер. Кожний з них умів видобути з хору щось своє, щоразу хор звучав по-іншому, але од-наково гарно. І все ж, ко-ли хор під керівництвом Авдієвського виконав „Богородице Діво" Бортнянського, у багатьох на очах з'явилися сльози зворушення.

Анатолій Авдієвський, Богом даний талант, уже давно співпрацює з хором ім. Кошиця: давній приятель Володимира Климкова, він час від часу приїжджає до Вінніпеґу і дає семінари, намагаючись вдосконалити технічну підготову хористів. Мені вдалося після концерту запитати про його враження з цих урочистих святкувань хору. Ось що він сказав: „Надзвичайно приємно, що з кожним роком мистецтво цього колективу зростає на користь нашої української культури. Це вельми потрібно. Потрібно не тільки для душевної розради або ж якогось такого розважання людського, а потрібно для духового розвитку. Бо пісня наша — це душа народу..."

Протягом усіх святкувань немало теплих слів було висловлено на адресу Володимира Климкова, який ось уже 45 років незмінно керує хором. Його заслуга не тільки в тому, що він дириґує ним, але й у тому, що він зумів зцементувати цей „різношерстий" людський колектив в одне ціле, в одну родину; зумів протягом цих довгих років неухитно вести його в майбутнє серед жорстких умов існування в англомовному асиміляційному морі. А не раз також і серед несправедливої критики тутешніх суперпатріотів, які докоряли йому за те, що їздив з хором в Україну, коли вона перебувала у московському зашморгу. Але як же інакше можна було зберегти цей колектив і розвивати його без життєдайного доторку до рідної землі, до землі своїх батьків і української пісні?

У своєму слові на бенкеті Володимир Климків, згадуючи про великий вплив курсів Олександра Кошиця на молодь і на створення хору, додав, що лекції Кошиця ледве чи мали б такий вплив, якби батьки цієї молоді не прищепили своїм дітям глибокої любови до своєї культури та пісні. „Й тому, — казав він, — у такі урочисті дні хочеться згадати своїх батьків, а особливо маму. Ми були дуже бідні, — продовжував він, — не було праці, але мама на останні мізерні центи купила дітям скрипку, гітару, посилала нас вчитися... Двічі пішки водила до Вінніпеґу (бо жили поза містом) на концерти Олександра Кошиця".

П'ятдесятиріччя хору Кошиця у Вінніпезі перетворилось у велике свято. Місцева англійська преса протягом кількох днів широко висвітлювала цю подію на своїх сторінках. Хочеться щиро побажати Володимирові Климківу, щоб він у доброму здоров'ї відсвяткував ще 50-річчя свого власного дириґування хором.

**Раїса Мороз**

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ!

## Імпреза на Фонд Відродження України — УНС в Баффало

Заходами баффалівської Округи УНС в неділю, 21-го жовтня, в церковній залі св. Івана Хрестителя в Кенморх, Н. Й., відбувся обід на Фонд Відродження України — УНС. З ініціятиви секретарів Відділів при гарно прибраних столах була розложена інформаційна література про членство і діяльність УНС та чисописи „Свободи" і „Український Тижневик", які прислала централя УНС.

Оголошення про обід та інформації про УНС були передані на радіопрограмах Б. Шарвана, Патріярхального Т-ва і в церковних бюлетенях.

Перед обідом голова Округи Зенон Боднарський, який був ініціятором цієї імпрези, привітав священиків обох віровизнань, присутніх гостей та побажав смачного обіду.

Під час обіду, в розваговій частині брали участь танцювальний гурток українського студентського товариства і СУМ. За виступи присутні нагородили їх рясними оплесками.

Під кінець обіду ще раз виступив голова Округи. З подякою звернувся до священиків за всебічну поміч, численним присутнім за участь, мистецьким гурткам за виступи, спонзорам льотерій, жертводавцям на Фонд Відродження України — УНС та всім тим, хто в будь-який спосіб причинився до великого успіху цеї імпрези. Він закликав вступати в члени УНС.

Чистий дохід в сумі 1,252,50 дол. переслано до Головної канцелярії УНС.

Голова „Рідної Школи" Юрій Грещишин оголосив, що під патронатом Округи УНС щороку відбувається свято св. Миколая і просив присутніх про численну участь на день 14-го грудня.

**Василь Сивенький**

Екзекутивний Комітет УНСоюзу складає Зенонові Боднарському, голові Управи Окружного Комітету в Баффало, та членам Управи щиру подяку за переведення святочного обіду в неділю, 27-го жовтня ц. р., у Кенмор, Н. Й., та за призначення чистого доходу з цеї імпрези на Фонд Відродження України — УНС.

Щире спасибіг.

**ВСІ УКРАЇНСЬКІ ДІТИ ДО УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ**













**НА ПРОДАЖ**



**ПРАЦЯ**







**FUNERAL DIRECTORS**